

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ І.В. Геруш
“25” _____ 10/2020 2020 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 226 Фармація
(код і назва спеціальності)

Освітньо кваліфікаційний рівень спеціаліст

Курс навчання 5

Форма навчання заочна (5.5)
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра гігієни та екології
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри гігієни та екології «21» серпня 2020 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри _____ (Л. І. Власик)
(підпис) (ініціали, прізвище)

Схвалено предметною методичною комісією з дисциплін гігієнічного профілю «25» серпня 2020 року (протокол № 1).

Голова предметної методичної комісії _____ (С. С. Дейнека)
(підпис) (ініціали, прізвище)

Чернівці – 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Гігієни та екології
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Візнюк Ірина Дмитрівна – асистент кафедри, без н/с vizn_irina@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/hygiene/
Веб-сайт кафедри	http://hygiene.bsmu.edu.ua/
E-mail	hygiene@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул.Ю.Федьковича, 16
Контактний телефон	+38 (0372) 57-09-77

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	4
Практичні заняття	10
Самостійна робота	76
Вид заключного контролю	залік

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Охорона праці та охорона праці в галузі – дисципліна, яка вивчає загальні закономірності виникнення і розвитку небезпечних та надзвичайних ситуацій, їх властивостей, можливий вплив на життя і здоров'я людини, заходи їх ліквідації і запобігання їм, захист людей та навколишнього середовища.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcziya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;

- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
безпеки життєдіяльності, основ біоетики та біобезпеки	клінічна фармація
медичної біології	фармацевтичне правознавство
біологічна фізика з фізичними методами аналізу	Лікарська токсикологія
Патологічна фізіологія	
гігієни у фармації та екології	

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Мета викладання навчальної дисципліни – формування у студента теоретичних і практичних знань, необхідних майбутньому фахівцю, а також виховання культури безпеки для забезпечення ефективного управління охороною праці у фармацевтичній галузі, створення сприятливих умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними законодавчими та нормативно-правовими актами для реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я фармацевтичних працівників.

Завдання: забезпечення збереження життя, здоров'я і працездатності фармацевтичних працівників у виробничих умовах шляхом застосування комплексу законодавчих, організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних та інших заходів, виховання морально-етичних цінностей, спрямованих на профілактику виробничого травматизму та виникнення професійних і виробничо обумовлених захворювань.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. інтегральні:

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог. Здатність особистості до організації інтегрального гуманітарного освітнього простору та формування культури безпеки.

7.2. загальні:

ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 10. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді та з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності.

ФК 1. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик

ФК 21. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань внутрішніх органів, попередження небезпечних інфекційних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

ПРЗ 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРЗ 2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.

ПРЗ 3. Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.

ПРЗ 10. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

ПРФ 1. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ПРФ 21. Проводити санітарно-просвітницьку роботу у фаховій діяльності при виникненні спалахів інфекційних захворювань.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1.Знати:

- Зв'язок між станом здоров'я працюючих та впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів.
- Вимоги законодавчих і нормативних актів про охорону праці медичних працівників.
- Вимоги до забезпечення охорони праці медичного персоналу в сучасних умовах.
- Основні принципи і підходи (стратегії) до забезпечення безпеки в фармацевтичних закладах.

8.2. Уміти:

- Робити висновки про наявність впливу шкідливих та небезпечних виробничих факторів на організм фармацевтів.
- Обґрунтовувати проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.
- Планувати заходи по дотриманню здорового способу життя, особистої гігієни та впроваджувати їх в практику охорони здоров'я.
- Узгоджувати плани проведення профілактичних заходів з планами розвитку територіальних, адміністративних та виробничих одиниць.
- Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів.

8.3. Демонструвати:

- уміння розробляти профілактичні заходи на підставі даних про зв'язок між станом навколишнього середовища та станом здоров'я певного контингенту;
- уміння заповнення основних форм документів з питань розслідування нещасних випадків та професійних захворювань;
- виявляти групи ризику, території ризику, час ризику, фактори ризику;
- проводити оцінку впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3,0 кредити ЄКТС.

Програма навчальної дисципліни «Охорона праці та охорона праці в галузі» структурована і представлена одним модулем, який містить три змістових модулі відповідно до вимог розробки навчальних програм навчальних дисциплін.

- Змістовий модуль 1. “Загальні питання охорони праці”.
- Змістовий модуль 2. “Особливості умов праці в фармацевтичній галузі”.
- Змістовий модуль 3. “Спеціальні питання охорони праці в фармацевтичній галузі”.

Видами навчальної діяльності студентів, згідно з навчальним планом є: а) лекції; б) практичні заняття; в) самостійна робота студентів. Тематичні плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи забезпечують вивчення усіх тем, що входять до складу модулю.

Змістовий модуль 1. «ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ»

Тема 1. Правові основи охорони праці.

Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Правові основи охорони праці. Законодавство України з охорони праці, основні положення.

Права й обов'язки громадян з охорони праці.

Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Охорона праці жінок, підлітків та інвалідів.

Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці.

Тема 2. Організаційні основи охорони праці.

Державне управління охороною праці. Державна служба України з питань праці, її структура та функції.

Міжнародні документи та міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності.

Ризик орієнтовний підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини.

Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки.

Тема 3. Основи організації охорони праці персоналу в фармацевтичній галузі.

Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.1994 р. «Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я». Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці, її структура, чисельність, основні завдання і функції. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці, основні завдання та напрямки роботи. Планування заходів з охорони праці. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Стимулювання охорони праці. Соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників. Наказ МОН України №563 від 01.08.2001 р. «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах».

Змістовий модуль 2. «ОСОБЛИВОСТІ УМОВ ПРАЦІ В ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ГАЛУЗІ»

Тема 4. Гігієнічні вимоги до проектування та забудови аптечних закладів.

Характеристика закладів фармації. Будівельні норми і правила проектування аптек. Здійснення контролю за проектуванням. Вибір ділянки. Контроль за проектуванням або будівництвом на стадії розробки проектів. Санітарна експертиза проектів. Контроль за ходом будівництва або реконструкції. Контроль за виконанням проектних рішень та санітарних норм і правил. Прийом в експлуатацію будівлі. Санітарна експертиза нових будівельних та оздоблювальних матеріалів і конструкцій.

Тема 5. Гігієнічні вимоги до внутрішнього планування, оздоблення та санітарно-технічного забезпечення аптечних закладів.

Гігієнічні вимоги до внутрішнього планування, опалення, вентиляції, внутрішнього оздоблення, устаткування. Постанова Кабінету Міністрів України №447 від 12.05.1997 року «Про впорядкування діяльності аптечних закладів та затвердження Правил роздрібної реалізації лікарських засобів для аптек з мінімальною площею». Створення оптимальних гігієнічних умов

праці персоналу. Усунення внутрішньо аптечної мікробної контамінації персоналу та лікарських форм. Взаємозв'язок між приміщеннями за функціональним призначенням та технологічним процесом.

Тема 6. Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці.

Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах органів в людини при виконанні праці. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни впродовж робочого дня. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення. Шляхи попередження втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку.

Тема 7. Умови праці та їх аналіз.

Загальна характеристика умов праці. Гігієнічна класифікація умов праці. Вимоги до умов праці. Методика аналізу умов праці. Атестація та паспортизація робочих місць. Пільги та компенсації за несприятливі умови праці.

Тема 8. Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків фармацевтів.

Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я фармацевтів. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я фармацевтів. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я фармацевтів. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я фармацевтів.

Тема 9. Нещасні випадки, професійні захворювання й аварії на виробництві, їх розслідування та облік.

Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України №1232 від 30.11.2011 р. «Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві», №270 від 22.03.2001 р. «Про затвердження порядку розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру» та № 1662 від 08.11.2000 р. «Про затвердження переліку професійних захворювань». Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування. Заходи профілактики від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.

Змістовий модуль 3. «СПЕЦІАЛЬНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ГАЛУЗІ»

Тема 10. Основи охорони праці у процесі виготовлення та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення.

Виробнича документація з охорони праці. Державний нагляд за фармацевтичним виробництвом. Державний санітарний нагляд за виробництвом.

Техніка безпеки й особиста гігієна персоналу під час виробництва лікарських засобів. Вимоги до техніки безпеки та виробничої санітарії під час виготовлення лікарських засобів. Безпека праці під час виконання технологічних процесів.

Вимоги до виробничих приміщень. Вимоги до технологічного обладнання. Вимоги до апаратів і посудин, які працюють під тиском. Безпека експлуатації парових і водогрійних котлів. Безпека експлуатації компресорних і холодильних установок. Безпека експлуатації балонів.

Засоби індивідуального захисту.

Тема 11. Основи охорони праці в процесі зберігання лікарських засобів і виробів медичного призначення.

Вимоги до зберігання вихідної сировини, матеріалів, готової продукції та відходів виробництва. Нормативно-технічна документація приміщень. Правила розмежування за токсикологічними групами та призначенням. Температурно-вологісний, вентиляційний та світловий режими.

Вимоги до зберігання вогнєнебезпечної і вибухонебезпечної продукції. Порядок утилізації та знищення неякісних лікарських засобів і виробів медичного призначення.

Тема 12. Безпека праці з наркотичними, отруйними та сильнодіючими речовинами.

Вимоги до зберігання отруйних, наркотичних речовин (список А), сильнодіючих речовин (список Б).

Тема 13. Пожежна безпека як складова охорони праці у фармацевтичній галузі.

Умови виникнення горючого середовища. Характеристики пожежовибухонебезпечності речовин і матеріалів. Оцінка вибухопожежонебезпечності об'єкта.

Категорії приміщень за вибухопожежною небезпекою. Класифікація пожежо- та вибухонебезпечних зон. Класифікація будівельних матеріалів і конструкцій залежно від займання та вогнетривкості.

Правила пожежної безпеки на фармацевтичних підприємствах. Засоби та методи гасіння пожеж. Вогнегасні речовини. Засоби первинного пожежогасіння. Інструкції з пожежної безпеки.

Тема 14. Небезпечні інфекційні захворювання в роботі фармацевтичних працівників.

Поняття про небезпечні інфекційні захворювання. ВІЛ та СНІД у практиці фармацевта. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого. Поняття про «виробничу аварію» та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань. Основні положення Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ», Наказів МОЗ України №955 від 05.11.2013 року «Порядок проведення екстреної пост контактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов'язків», №148 від 17.03.2015 року «Про затвердження Порядку підтвердження зв'язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов'язків» та ін.

Вірусні гепатити, їх потенційна небезпека для фармацевтів. Профілактика інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит. Постанова Кабінету Міністрів України №637 від 29.04.2013 року «Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року».

Туберкульоз та його поширеність в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека для медичних працівників. Закон України «Про протидію захворюванню на туберкульоз», «Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки».

Тема 15. Охорона праці користувачів ПК.

Вимоги до виробничих приміщень, у яких встановлено ПК. Гігієнічні вимоги до виробничого середовища приміщень, у яких встановлено ПК. Гігієнічні вимоги до організації робочих місць з використанням ПК. Режим праці та відпочинку під час роботи на ПК. Охорона праці та техніка безпеки під час користування ПК. Пільги та компенсації, передбачені в разі роботи з ПК.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					ІНДЗ.
	Усього	у тому числі				
		Аудиторні			СРС	
		Лекції	Практ. заняття	Семінар. заняття		
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1 «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»						
<i>Змістовий модуль 1 «Загальні питання охорони праці»</i>						
<i>Тема 1.</i> Правові основи охорони праці	6	1	-	-	5	
<i>Тема 2.</i> Організаційні основи охорони праці	6	1	-	-	5	
<i>Тема 3.</i> Основи організації охорони праці персоналу в фармацевтичній галузі	6	-	1	-	5	
Разом за змістовим модулем 1	18	2	1	-	15	
<i>Змістовий модуль 2 «Особливості умов праці в фармацевтичній галузі»</i>						
<i>Тема 4.</i> Гігієнічні вимоги до проектування та забудови аптечних закладів.	-	-	1	-	5	
<i>Тема 5.</i> Гігієнічні вимоги до внутрішнього планування, оздоблення та санітарно-технічного забезпечення аптечних закладів.	-	-	1	-	5	
<i>Тема 6.</i> Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці	-	-	1	-	5	
<i>Тема 7.</i> Умови праці та їх аналіз.	-	-	1	-	5	
<i>Тема 8.</i> Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків стоматологів	-	-	1	-	5	
<i>Тема 9.</i> Нещасні випадки та аварії, їх розслідування та облік	-	-	1	-	5	
Разом за змістовим модулем 2	36	-	6	-	30	
<i>Змістовий модуль 3 «Спеціальні питання охорони праці у фармацевтичній галузі»</i>						
<i>Тема 10.</i> Основи охорони праці у процесі виготовлення та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення.	6	1	-	-	5	
<i>Тема 11.</i> Основи охорони праці в процесі зберігання лікарських засобів і виробів медичного призначення.	6	1	-	-	5	
<i>Тема 12.</i> Безпека праці з наркотичними, отруйними та сильнодіючими речовинами.	6	-	1	-	5	
<i>Тема 13.</i> Пожежна безпека як складова охорони праці у фармацевтичній галузі.	6	-	1	-	5	
<i>Тема 14.</i> Небезпечні інфекційні захворювання в роботі фармацевтичних працівників.	6	-	-	-	6	
<i>Тема 15.</i> Охорона праці користувачів ПК.	6	-	1	-	5	
Разом за змістовим модулем 3	36	2	3	-	31	
Усього годин	90	4	10	-	76	

11.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ п/п	Тема лекції	К-ть годин
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	2
2.	Охорона праці в процесі виготовлення, зберігання та реалізації лікарських засобів	2
Усього годин		4

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Теми практичних заняття	К-сть годин
Змістовий модуль 1 «Загальні питання охорони праці»		
1.	Організація охорони праці персоналу в фармацевтичній галузі. Охорона праці користувачів ПК.	2
Змістовий модуль 2 «Особливості умов праці у фармацевтичній галузі»		
2.	Гігієнічні вимоги до проектування та забудови, внутрішнього планування, оздоблення та санітарно-технічного забезпечення аптечних закладів.	2
3.	Гігієна та фізіологія праці. Умови праці та їх аналіз.	2
4.	Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків фармацевтів. Нещасні випадки та аварії, їх розслідування та облік.	2
Змістовий модуль 3 «Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі»		
5.	Безпека праці з наркотичними, отруйними та сильнодіючими речовинами.	1
6.	Пожежна безпека як складова охорони праці у фармацевтичній галузі.	1
Усього годин		10

13.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Підготовка до практичних занять (теоретична та опрацювання практичних навичок)	10
2	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану лекцій і практичних занять, підготовка рефератів та презентацій:	76
Разом		86

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- Виступи на науковому студентському гуртку.
- Участь у наукових конференціях.
- Публікація доповідей у вигляді тез та статей у періодичній науковій пресі (журнали, збірники наукових праць).
- Виготовлення наочності згідно навчальних програм (таблиці, муляжі, наочні приладдя, графологічні схеми практичних занять).
- Написання рефератів

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці: охорона праці, умови праці, шкідливий виробничий фактор, небезпечний виробничий фактор, безпечні умови праці, робоче місце, техніка безпеки тощо.
2. Суб'єкти і об'єкти охорони праці.

3. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
4. Загальні питання охорони праці в фармації.
5. Правові основи охорони праці (Конституція України, Кодекс законів про працю, Закон України «Про охорону праці» тощо).
6. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.
7. Національні стандарти України з охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.
8. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад та структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.
9. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.
10. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.
11. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»
12. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».
13. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007.
14. Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.
15. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз. Співдружність незалежних держав.
16. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці в Україні. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
17. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.94.
18. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в фармацевтичних установах. Основні завдання, функції служби охорони праці. Права і обов'язки працівників служби охорони праці.
19. Громадський контроль за станом охорони праці в фармацевтичних установах. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.
20. Комісія з питань охорони праці в фармацевтичних установах. Основні завдання та права комісії.
21. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів.
22. Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій. Стимулювання охорони праці.
23. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Навчання з питань охорони праці посадових осіб.
24. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для студентів та працівників медичних установ.
25. Виробниче середовище. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.
26. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я фармацевтичних працівників.
27. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці фармацевтичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці.
28. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.
29. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру.
30. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в фармацевтичній галузі.
31. ВІЛ та СНІД. Поняття про «виробничу аварію» та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань. Антиретровірусна 28-денна програма.
32. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань фармацевтичних працівників.
33. Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Закон України «Про колективні договори та угоди» та його зміст. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою».

Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Прийняття на роботу за контрактом.

34. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності». Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.

35. Гігієнічні вимоги до проектування та забудови фармацевтичних закладів. Вимоги безпеки під час експлуатації основного медичного обладнання.

36. Заходи щодо зниження фізичного та нервово-психічного перевантаження фармацевтичних працівників. Особливості паліативного, хоспісного обслуговування та медикаментозного лікування хворих.

36. Наукова організація праці в ФЗ. Рациональна організація робочого місця та меблів. Основні шляхи запобігання виникнення втоми.

37. Заходи щодо зменшення несприятливої дії фізичних чинників на організм фармацевтичних працівників. Вимоги до мікроклімату, шуму, вібрації, освітлення. Вимоги до відеотерміналів і персональних ЕОМ.

38. Заходи щодо зменшення несприятливої дії хімічних чинників на організм фармацевтичних працівників. Шляхи попередження забруднення повітря робочої зони шкідливими хімічними речовинами.

39. Заходи профілактики шкідливого впливу біологічних чинників. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим аптечних закладів. Профілактика внутрішньо аптечних інфекцій як складова охорони праці у фармації.

40. Організація повітрообміну в приміщеннях аптек, вентиляція.

41. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

42. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.

43. Медичні огляди фармацевтичних працівників.

44. Вимоги до засобів індивідуального захисту і робочого одягу фармацевтичних працівників.

45. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.

46. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів в ФЗ. Безпека під час експлуатації систем під тиском.

47. Електробезпека. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисті засоби і заходи.

48. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації ФЗ та медичного обладнання.

49. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

50. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.

51. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ФЗ.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Застосовувати вимоги законодавчих та нормативних документів для впровадження методів та засобів системи охорони праці.

2. Застосовувати основні форми організації та управління охороною праці фармацевтичних працівників.

3. Виявляти шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища на робочому місці фармацевтичних працівників та давати їм гігієнічну оцінку.

4. Давати оцінку організації робочого місця, меблів, медичного обладнання в ФЗ.

5. Прогнозувати можливість виникнення професійних, виробничообумовлених захворювань, нещасних випадків, аварійних ситуацій.

6. Проводити атестацію робочих місць за умовами праці за показниками важкості, напруженості, шкідливості і небезпечності виробничого процесу.

7. Обґрунтовувати та розробляти план заходів з оздоровлення умов праці фармацевтичних працівників і контролю їх ефективності.

8. Проводити контроль за дотриманням правил особистої гігієни і використання засобів індивідуального захисту фармацевтичних працівників.

9. Проводити розслідування та облік нещасних випадків, гострих та хронічних професійних захворювань, випадків травматизму в фармацевтичній галузі.

10. Організувати заходи протипожежної і електробезпеки.

11. Розробляти інструкції з охорони праці для фармацевтичних працівників.

12. Проводити навчання і перевірку знань з охорони праці.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Контроль успішності та якості підготовки студентів розподіляється на поточний та підсумковий.

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях у вигляді усного опитування, розв'язуванні ситуаційних задач, тестового контролю.

Підсумковий контроль підготовки студентів здійснюється після закінчення вивчення дисципліни у вигляді заліку.

Форми контролю і система оцінювання навчальної діяльності студентів розроблено відповідно до вимог галузевої програми з дисципліни, закону України «Про вищу освіту», наказів МОН України від 16.10.2009 № 943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи», «Інструкції щодо оцінювання навчальної діяльності студентів в умовах впровадження Європейської кредитної – трансферної системи організації навчального процесу» (лист МОЗ України від 15.04.2014 №08.01-47/10395).

Вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці та охорона праці в галузі» не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку.

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання студент отримує оцінку «*зараховано*», якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, відвідав всі навчальні заняття – лекції, практичні заняття, визначені тематичним планом з відповідної дисципліни (при наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював), набрав загальну кількість балів при вивченні навчальної дисципліни *не менше, ніж 120*.

Студент отримує оцінку «*не зараховано*», якщо студент має невідпрацьовані пропуски навчальних занять (практичних та лекцій) і кількість балів за поточний контроль менша ніж мінімальна.

Оцінка «зараховано» і «не зараховано» вноситься викладачем до залікової відомості (Форма № Н-5. 03-3), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів» та «Залікової книжки».

Залікова відомість надається до деканату в день проведення заліку або наступного дня.

Студенту, який отримав оцінку «не зараховано» декан факультету видає направлення на ліквідацію академічної заборгованості з дисципліни.

Відпрацювання занять і підвищення балів студентами за направленням деканату повинно відбуватись в установленому порядку під час відпрацювань за графіком кафедри. Після відпрацювань пропущених занять деканат повинен видати студенту залікову відомість, в яку викладач вносить відмітку про складання заліку.

Отримання оцінки «зараховано» з семестрових дисциплін, викладання яких закінчується заліком, є обов'язковою умовою перевodu студента на наступний семестр (рік) навчання.

СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних тем практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 90/3,0	1 (№ 3)	5	40	30	24	0	-	120

Максимальна кількість балів 200 ($40 \cdot 5 = 200$), яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5» – 40 балів, на кількість тем (5) навчальних занять.

Мінімальна кількість балів 120 ($24 \cdot 5 = 120$), яку повинен набрати студент при вивченні дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3» – 24 бали, на кількість тем у модулі (5). Отримання мінімальної кількості балів за модуль (120 балів) є обов'язковою умовою для виставлення оцінки «зараховано».

Студент отримує оцінку «**зараховано**», якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, відвідав всі практичні навчальні заняття, визначені тематичним планом (при наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював), набрав загальну кількість балів при вивченні навчальної дисципліни **не менше, ніж 120**.

Студент отримує оцінку «**незараховано**», якщо студент має невідпрацьовані пропуски навчальних занять і кількість балів за поточний контроль менша ніж мінімальна.

Оцінка «зараховано» і «незараховано» вноситься викладачем до залікової відомості (Форма № Н-5. 03-3), «Індивідуального навчального плану студента», «Журналу обліку відвідувань та успішності студентів» та «Залікової книжки».

Залікова відомість надається до деканату в день проведення заліку або наступного дня.

Студенту, який отримав оцінку «незараховано» декан факультету видає направлення на ліквідацію академічної заборгованості з дисципліни.

Відпрацювання занять і підвищення балів студентами за направленням деканату повинно відбуватись в установленому порядку під час відпрацювань за графіком кафедри. Після відпрацювань пропущених занять деканат повинен видати студенту залікову відомість, в яку викладач вносить відмітку про складання заліку.

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова

1. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / Масікевич Ю.Г., Жуковський О.М., Масікевич А.Ю., Візнюк І.Д. та ін. – Чернівці БДМУ, 2019 – 259 с. Іл.
2. Охорона праці в медичній галузі: навч.-метод. Посіб./ О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І.Зенкіна та ін.- К.: ВСВ «Медицина», 2015.-208с.
3. Гігієна праці: Підручник / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл.-кор. НАМН України проф. О.П. Яворовського.- К.: ВСВ «Медицина», 2011.-904 с.
4. Охорона праці у медицині та фармації / Мороз В.М., Сергета І.В., Фещук Н.М., Олійник М.П. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 544 с.
5. Охорона праці у фармацевтичній галузі: навчальний посібник / О.В.Жуковіна, О.І.Зайцев, О.І.Жуковін, Г.А.Грецька – К.: Медицина, 2009. – 432 с.

19.2. Допоміжна

1. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навч. посіб. / За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського.- К.: «Медицина», 2009.-176 с.
2. Навчально-методичні матеріали до практичних занять та самостійної роботи із охорони праці в галузі / Ю.Г. Масікевич, О.М. Жуковський, І.Д. Візнюк. - Електронний навчально-методичний посібник.- Чернівці: БДМУ, 2015.
3. Основи охорони праці та охорона праці в галузі (навчально-методичні матеріали до практичних занять) / [Ю.Г. Масікевич, І.Д. Візнюк, О.М. Жуковський та ін.]. Навчально-методичний посібник.- Чернівці: Мед університет, 2016.- 189 с

19.3. Нормативно-правові акти

1. Конституція України (1996).
2. Кодекс законів про працю України. Закон №322-УІІ від 10.12.71 зі змінами
3. «Кодекс цивільного захисту України», 2012, зі змінами
4. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.92 зі змінами
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності», 1994, зі змінами
6. Закон України «Про колективні договори та угоди» № 1874 від 24.12.95 зі змінами

7. Постанова ВРУ «Про введення в дію Основ законодавства України про охорону здоров'я» (1993)
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 № 790 “Програма профілактики ВІЛ-інфекції в Україні”.
9. Указ Президента України № 643/2001 “Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз”.
10. Наказ МОЗ України від 21.05.2007 №246 «Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій».
11. НАОП 9.1.50-3.01-88 (НПАОП 85.0-3.01-88) “Галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, а також норм санітарного одягу і санітарного взуття працівникам установ, підприємств і організацій системи охорони здоров'я”.

19.4. Інформаційні ресурси

1. <http://www.president.gov.ua/>. Офіційне інтернет-представництво Президента України
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
6. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
7. <http://www.dsp.gov.ua/> Державна служба України з питань праці. Офіційний сайт.
8. <http://moodle.bsmu.edu.ua> - Сервер дистанційного навчання БДМУ.

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Візнюк Ірина Дмитрівна - асистент кафедри гігієни та екології, без н/с.